

ב. לפי ערך בהירות התשובה ש'לפני הלמוד תגדל בהירות ההבנה של הלמוד. השכל מתרומם על פי יסוד התרוממות הרצון, והוא מתבהר לפי המדה של בהירות הרצון.

ג. תשובה עלאה, שבאה מאהבה גדולה ומתוך הכרה ברורה, מעלה את כל התכן הלמודי למדרגה של הפריה ונביעה כזאת, שאין דגמטה בשום תכן למודי מצד עצמו.

ד. כשהאדם מתרומם לרעיונות עליונים, ומתאים את דרכיו על פיהם, במעמקי רוחו, הוא בא לשרש התורה, בצורתה העליונה, שמגמטה היא להרים את העולם לעליוניותו המעדת לו, וממילא כל מה שהוא לומד מפרטי תורה איננו דבר חדוש אצלו כי אם כמו הזכרה למה ש'יש כבר ב'כחו', וזהו יסוד "מתוך שחסידיהם הם תורתם משתמרת". **

*

247 בגמרא נדה ל, ב: "דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אימו? ... נר דלוק לו על ראשו וצופה מסוף העולם ועד סופו ... ומלמדין אותו כל התורה כולה ... וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה" - "שאלה ברורה עולה בעקבות הדברים", כותב הרב יוסף דב סולובייצ'יק (דברי הגות והערכה, עמ' 269): "אם משכחו המלאך לתינוק כל התורה שלימדו, על שום מה טרח בכלל ללמדו? גם התשובה ברורה: ר' שמלאי רצה להודיענו כי היהודי, בלומדו תורה, איננו עומד נוכח דבר מה זר וחיצוני אלא בפני דבר הקרוב ומוכר לו, דבר שכבר למד אותו בעבר וידעתו אוחסנה בחביון זכרונו והיתה לחלק ממנו. הוא לומד למעשה דבר שהוא שלו. הלמידה הנה היזכרות בדבר מה מוכר ... על ידי לימוד התורה שב האדם אל אישיותו העצמית; הוא מגלה את עצמו ומתקדם לעבר מציאות האני, מתוכננת, בהירה ודוברת". ובאמת, אבותינו קיימו את כל התורה כולה (ראה למשל קידושין פב, א), מפני שהיו ישרים (ראה הקדמת הנצי"ב לפירושו העמק דבר על ספר בראשית), ומתוך כך היו נאמנים לאותיות הנשמה שבהם. "ומהיכן למד אברהם את התורה? רבי שמעון בן יוחאי אומר: נעשו שתי כליותיו כשני כדים של מים והיו נובעין תורה, שנאמר 'אף לילות יסרוגי כליותי' (תהלים טז, ז), רבי לוי אומר: מעצמו למד את התורה, שנאמר 'מִדְרָכָיו יִשְׁבַּע סוּג לֵב וּמַעְלָיו אִישׁ טוֹב' (משלי יד, יד)" (תנחומא, ויגש, פרשה יא). אולם אנחנו, שאיננו ישרים כמו אבותינו, זקוקים לספר שיגלה לנו את אשר כתוב בתוך נשמתנו פנימה. הווה אומר: התורה כתובה בקרבנו, וכאשר אנו לומדים תורה - אנו נפגשים למעשה עם מה שכבר גנוז בעצמיותנו.

**** ברכות לב: -** תנו רבנן חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית אלא מתוך שחסידים הם **תורתם משתמרת** ומלאכתן מתברכת:

עין איה ברכות פרק ה פסקה פח -השכחה באה אל הפרטים מפני שאין הכלל שמור יפה וההשקפה העמוקה איך הפרטים מתילדים ממנו אינה טבעית. אבל מי שקנה כללים מדעיים בקנין גמור בנפשו והעמיק בהם הרבה, עד שיודע ג"כ עי"ז כי הפרטים מתחייבים להשלים את הכלל הניכר לו בטבעו מצד הכרתו הפנימית, הוא נזכר ולא ישכח. ע"כ כאשר תוה"ק, אפי' המצות המעשיות וכל פרטיהן, אינם נראים למחויבים לאלו ששכלם נמשך אחר טבע המורגש. אבל החסידים קדושי עליון שהתעלה שכלם לעומק המוסר הכלול בתורת ד' נעשה להם סדר השמעיות כשכליות, ואחר שכבר למדו משתמרת יפה תורתן בקרבן, מפני שהיא שוה מאד לתכונתם הישרה והקדושה.